

FENYVESI OTTÓ (1954) Lovas

FENYVESI OTTÓ

Halott vajdaságiakat olvasva

Majtényi Mihály

Jött a végtelenből,
ment a végtelen felé,
két zsákmány között
egy pici porcelántigris.
Hátán sárga-fekete sávok.
Szobor az íróasztalon.
Egy kristály hamutartó,
töltőtollak, ceruzák,
radírgumik, dossziék,
könyvek szomszédságában.
Az asztalon, amely
folyton változtatta a helyét.
Hol itt állt, hol ott.
Jobbra, balra, középen.
A szoba is változott, olykor
egy másik városba költözött.
A tigris türelemmel figyelte
az úgynevezett kontextust.
Sohasem mozdult, pedig
körülötte minden változott.
Ilyen a porcelánélet.

•

Hetente egy hírkopf és egy tárca.
Délelőtti feketék, kvaterka
a szerkesztőségben.
Magyar Szó, békebeli Újvidék.
Néhány illatos szivar,
olykor egy-egy doboz Caporal.

•

„Mesélni szeretnék a zseblámpámról.”
„Elmondom nektek a villanycsengőm történetét.”
Csodálatosan tudott írni a tárgyakról,
a belsőzseb rabszolgájáról,
a pénztárcáról, a zsebóráról.
Ahogy senki sem. Az élet,
a létezés apró ügyeiről.

•

Bácskai nagy vizek,
a Duna és a Tisza között.
Népdal nem született,
csak egy-két mondás – az is német –
a császár csatornájának partjain.

Csak Molter Károly úszkált benne
 a zsilipek vasoszlopai között.
 A csatorna melletti ember reális, gazdag.
 A víz jó szolgálta.

•

Az erkély két lépés jobbra, kettő balra, előre legfeljebb ha másfél. Ennyiből áll. Ruhaszárításra alkalmas. Acéldrótok feszülnek rajta, a sarokban meg ott a krumpliszszák és néhány gyerekjáték. Letört fülű hintaló.

Sötét éjszakákon vizet lötyenthet az ember a mélységbe.

A Duna-parti ház erkélyén éppen nyár van. Vasárnap, s mindenki otthon tartózkodik. Kivéve az anyját, akit be kellett szállítani a kórházba. A férfi kimászott az ágyból, kinyitotta a Dunára néző ablakot. Kiment a konyhába, főzött egy kávét. Miközben szürcsölte, átlapozta az újságokat, és füstöt fújta maga elé. Bement a fürdőszobába, fogat mosott, kiöblítette a kádat, kefével kisúrolta a vécékagylót. Próbált rendet csinálni, nem volt sok esélye. Kis idő múlva visszament a hálószobába. Leült a könyvespolcokkal leválasztott kuckóba. Írt egy keveset, majd olvasott.

A rádióban meghallgatta a híreket. Megetette a macskát.

Vasárnap volt, és különben is minden mindegy volt a harmadik emelet magasságából.

•

Jött a végtelenből,
 és ment a végtelenbe.
 Ült az őrhelyén,
 vigyázta helyünket,
 őrizte a dzsungelt,
 hadd gyönyörködjenek
 mások is a régi dolgokban.

Majtényi Mihály (1901–1974) családi neve: Markovics. Nagybecskerekén született, ahol a piarista gimnáziumban tanult. A királyhalmi (Bácsszőlős) pezsgőgyárban könyvelőként dolgozott, majd különböző vajdasági lapok újságírója, illetve szerkesztőségi munkatársa volt. Alapító szerkesztője a Magyar Szó napilapnak, 1950-től 1955-ig pedig a Híd folyóirat főszerkesztőjeként tevékenykedett.

Herczeg Ferenc

Versectől Badacsonyig.
 Asszociált erre-arra.
 Védte a dzsentri világot.
 Akár egy szél által űzött vitorla.
 Szétszabdalt csodákkal.

•

Nézte a szélben sétáló fákat.
 A házak kopott vakolatát,
 Hunyorgott a Badacsony orgonasípjaira.
 Testébe fúródott sok idegen emlék,
 lüktető titok.
 Éjfél után öt perc.
 Szépen világított a Hold

és az ötödik parancsolat.
 Megadta magát a szeretetnek,
 a lassú, halk lebomlásnak.

•

Az Isten háta mögé bújt.
 Ült az ablaknál.
 Lábdíhegyről Keszthely felé tekintett.
 Néha szemügyre vette magát a tükörben,
 szemében az élet poklait.

•

Fiatalon, az élet kapujában
 az ember kevésbé fél a szavaktól.
 Könnyebben leírja, ami eszébe jut.
 Nem mereng a halálon.
 Csak megy.
 Közben mintha legyintene.
 Nem beszél, tekintete fényes, akár az elmeél.
 Némán elbeszél.
 Narrál, akár a szél.
 Nevetve él, mosolyog
 az élet kapujában.

•

Néha lement a tóhoz.
 A síneken túlra, a vízhez.
 Dicsértessék az ezredvég!
 A sín párok felett néha ott lebegett a halál.
 A Tapolca felé robogó gőzösön.
 Azok ott már a szigligeti angyalok.

•

Nem érdemes a sötétet bajlódni.
 Esténként azt játszotta, hogy a szobában
 megpróbálta bőröndbe pakolni a sötétet,
 és kivinni a fényre.
 Soha nem jött össze.
 Viszont a fényt mindig be tudta vinni a sötét szobába.
 Nem érdemes a sötétet bajlódni!
 Úgyis a fény fog győzedelmeskedni.

•

Csontjaink szerteszéjjel.
 Olykor eszébe jutottak
 a Zimmer ügyvéd feleségének szeretői:
 a verseci doktor, a patikus meg az ezredes.

•

Szerette az ébredő Balaton fényeit.
 A kenyérszeleteket megkente vajjal.
 Helyére tette a csészét,
 a kicsiny kanalat.
 Eloltotta a petróleumlámpát.
 Kinyitotta a tóra néző ablakot,
 beengedte a friss levegőt,
 aminek ma is nekitámaszkodunk.

•

Szilencium.
 A távolba mered,
 nagy hajókat lát.
 Noé bárkáit és másokat.
 Olyan dolgokat,
 amiket nem kellene.

Herczeg Ferenc (Franz Herzog, 1863–1954) író, színműíró és újságíró. Versecen született egy jómódú sváb polgárcsaládban. A magyar nyelvet csak tízéves kora után sajátította el. Jogi végzettséget szerzett a budapesti egyetemen, majd ügyvédként dolgozott szülőhelyén és Budapesten is. Az Új Idők című irodalmi folyóirat főszerkesztője volt negyvennégy évig. Tagjai közé választotta a Petőfi Társaság, a Kisfaludy Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia. Az élet kapuja című regényéért 1924-ben Nobel-díjra is jelölték. A II. világháború után teljesen visszavonult, művei, írásai nem jelenhettek meg.

B. Szabó György

Csak egy pillanat az élet;
 a csillagokból lett,
 a csillagokba tér vissza.
 Egy ember, négy fotó.
 Fényképről tekint a világra.
 Első: egy vakmerő fiatalember
 öltönyben, harcos pózban.
 Szájában pipával, zilált hajjal.
 Porcelán-óvatosság.
 Második: szomorkás mosoly.
 Új hiányokkal gazdagodva.
 Lefokozott örömök.
 A pipa már nem fegyver, hanem társ.
 Harmadik: mosoly nélküli. Tűnődő.
 Megroggyant benne a széplélek.
 Negyedik: vágyak keserű füstje.
 Tornyot tart vállán, és sejti a bajt.
 A csillagokból jött,
 s oda is távozott.

•

Itt minden nagyon rózsaszín.
 Béke volt, jólét és augusztus.
 Labdát szedett a teniszpályán.

Nyarálni mentek a vadkacsák,
 a Bega-parti szüzek.
 Hiába nyomozok utánuk
 szótárban, lexikonban.
 Bezárult tér és idő.
 Nyoma sincs Torontálnak,
 Nagybecskereknek.
 Mindenhol cirill feliratok:
 brutalitás és udvariatlanság.
 Puttonyos szamarak mind
 elhordták a halakat a Bega
 almazöld vizéből.

•

Poros csendéletek.
 Ételszagú igyekezet.
 Poros utcák, poros házak, szobák.
 Por. Nemcsak gazdasági és egészségügyi kérdés,
 hanem írói és képzőművészeti probléma is.
 Annyira megszoktuk, hogy megféledeztünk róla.
 Pedig itt van, jelen van,
 zománcával bevonja az ég kékjét,
 és fürgén patinázza a tárgyakat.
 A por.
 Kísérőnk és útítársunk,
 egyik legfőbb eleme a tájnak.
 Szemünk, szánk tele.

•

Régi magyar irodalom.
 No, akkor indulás:
 egy szebb jövő felé.
 Szótárkészítés. Műfordítás.
 Rádióiskola.
 Bioáramlatok indukciója.
 Halál a festékvölgyben.
 Rajzok molekuláris szinten.
 Posztmodern drapériák,
 golniki önarckép.
 Tüdőikra.

•

Vér köszörülte a torkod.
 A tüdőn kaverna.
 Néhány dolog sebtében összekapkodva.
 Az elidegenedés távoli ciklusai.
 Kaotikus ritmusokkal, titkos hiánnyal,
 a pokol skorpióival küzdünk
 sorsunk multidimenzionális
 zsoltárkészletében.

•

Muraszombati
 éjszakák, hajnalok.
 Szám, kóreset, kartonlap,
 röntgenfelvételek.
 Magából már kivetette
 poklait, kétségeit, kapzsiságát,
 ravaszkodását, kicsinyes ostobaságát,
 kétszínűségét, önteltségét.
 Slovenija je moja dežela.
 Minden fordítás hiábavaló.

B. Szabó György (1920–1963) kritikus, grafikus, pedagógus. Nagybecskereken született. Egyetemi tanulmányait Budapesten kezdte meg. 1944-től a Népfront agitációs osztályának munkatársa. Az újvidéki Tanárképző Főiskola tanára 1946-tól, majd az 1959-ben megnyílt Magyar Tanszéken tanított és tanult. Tüdőbetegségben hunyt el Szlovéniában.

Kristály István

Adva volt: kezdet és vég.
 Adva volt: föld, levegő.
 Adva volt tűz, filozófia.
 Adva voltak kristályok, növények,
 állatok, csillanó vizek.
 Adva volt a Perint,
 az évszakok járása és
 a Zanat felől érkező pajkos szellő.
 Adva voltak: a tiszai pikkelyes halak,
 a folyóból születő kérészek.
 Adva voltak lovak.
 Szépek. Pejek, kancák, tüzes paripák.
 Adva volt a padéi idill, az iskola,
 a Schulhoff-kastélyban eltöltött estélyek.
 Felsorolni is nehéz őket.
 Adva voltak a bávatag
 körmenetben vonuló libák.
 A trágyadombon ágáló kakas,
 a malacok, a lábatlankodó cicák.
 Okos kutyák. Adva volt májusfa.
 A diófa árnyékában egy haldokló néni,
 egy kötetnyi próza.

•

Alig virradt még, amikor felkelt.
 Kiment az udvarra, a kútból húzott egy vödör vizet.
 Derékig vetkőzött, majd jól lemosakodott.
 Csípős hideg volt, de nem fázott.
 Javában törölközött, amikor jajszóra lett figyelmes:
 megjöttek az oroszok,
 sapkájukon ötágú vörös csillag.
 Ágyúk, harckocsik, teherautók tele katonával.

A lányok, asszonyok fejvesztve menekültek.
 Aztán jött a tizenkettedik brigád,
 Julka irányításával,
 a vérengző partizánbrigád.
 A derékszíjukon törkés.
 Abból a disznóölő fajtából.

•

Moholon mozgósították a falu mind a hat borbélyát.
 A helyi hatóság elrendelte, hogy egyenként borotválják meg a fogva tartott magyar férfiakat.
 A hat borbély azon a szombaton a kora reggeli óráktól késő délutánig megállás nélkül borotvált. Pamacsoltak, borotváltak, mosdattak. Szünet nélkül.
 Mögöttük fegyveres őr strázsált.
 A régi borbélyok óránként nyolc emberrel tudtak végezni.
 A hat borbély tíz-tizenegy óra alatt körülbelül ötszáz embert borotvált meg.
 Az erősen szakállas és bajuszos foglyok közül sokan össze voltak verve, meg voltak kínozva. A borotválás a hármaskolában zajlott, a Tisza felé vezető úton, a templom mellett. A foglyok között volt egy lábatlan honvéd is, akinek mindkét lába lefagyott a Don-kanyarban. Varga Lajos plébános bűne az volt, hogy virágcsokorral várta az érkező magyar katonákat. Addig taposták, rugdosták, amíg kiszakadt a hasfala.
 A Szécsényi család férfi tagjai is mind a hármaskolába kerültek, a borbélyokhoz.
 Nem tudni, Varga István téglagyárosnak mi lehetett a bűne.
 Némelyeket igen kegyetlenül megkínóztak.
 A borotválkozás után mind eltűntek.

•

Folyt a vér, spriccellt,
 susogva ömlött a sebekből.
 A lövedék átszakította a tüdő bolyhait.
 Volt, akit fejbe lőttek, volt akit mellbe.
 Volt, akit felkoncoltak.
 Kibuggyantak a belek,
 látható volt vese, máj, szív.
 Hasnyálmirigy. Agyvelő.
 Nyirokcsomó, pajzsmirigy.
 Láttak olyat is, aki szét volt hasítva,
 a nyakától egészen lentig.
 A szívét kitepték.
 Vér spriccellt, susogva ömlött.

•

A legnagyobb vérengzés
 Csurogon, Zsablyán, Mozsoron volt.
 Sorolni őket mind. Ezreket.
 Sorolni fáradhatatlanul.
 Nem szabad megállni:
 ...Varga, Szántó, Jankovits, Sípos,
 Láng, Győrfi, Miovács,
 Amrein, Oberreiter, Virág,
 Horváth, Kiss Sanyi, Mazák,
 Stein Miklós, Fleisz Miksa.

Bosnyák Jani, Hermec Antal...
 Libis Pista, kinek legénykorában
 kiverték a szemét.
 Braun Jóska, a marxista tanító,
 aki zsidó lányt vett feleségül.
 Nem halt meg mindjárt.
 Elmászott a kerítésig,
 onnan kiabált segítségért.
 Máshol karóba húzták a papot.
 Gőzölögtek, füstöltek a földek.
 Halomban feküdtek a hullák.
 A trágyadombokba lettek elásva,
 döngkútba dobálták be őket.
 Bezdánnál a Dunába,
 Adorjánál a Tiszába.
 Zomborban nyakig földbe ásták,
 majd tankkal eltaposták az embereket.
 A bácskai svábokat a gákovói lágerbe vitték,
 ahol éhen haltak mind.

•

A tanár úr mondani próbált valamit.
 De elcsuklott a hangja.
 Fellökték, a porba tiporták,
 a szemüvegét eltörték, megrugdosták.
 Kezét dróttal hátrakötötték.
 A szerb iskola pincéjében tartották fogva.
 Heib Jánossal együtt Kikindára vitték,
 hogy meddig értek, nem tudja senki sem.
 De tény: a keresztúri vasúti átjáró mellett
 van egy tömegsír.

Kristály István (Vető György, 1890–1944) író, tanár. Szombathelyen született. Tanítóképzőt végzett Csáktornyan, az I. világháborúban orosz fogságba esett, négy év után szabadult. Pécsre került, majd a Vajdaságba emigrált. Padén tanító és iskolaigazgató volt. A második világháború végén a szerb partizánok elhurcolták és valószínűleg kivégezték.

